

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΦΕΡΕΝΤΙΝΟΣ

Μετά από ενάμιση χρόνο έχουμε δώσει το στίγμα μας και προ πάντων στους ασθενείς για το ποιο είμαστε και σε ποιους εμπιστεύονται την υγεία τους

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου
antigoni.drousiotou@phileleftheros.com

Η πρόληψη στην Ογκολογία είναι η πιο σημαντική θεραπεία. Το 40% των καρκίνων θα μπορούσε σήμερα να αποφευχθεί αν κάναμε σωστή πρόληψη, τονίζει ο ακτινοθεραπευτής ογκολόγος, διευθυντής του Τμήματος Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας στο Γερμανικό Ογκολογικό Κέντρο, Δρ Κωνσταντίνος Φερεντίνος. Εξηγεί πως η λέξη καρκίνος συνεπάγεται την κατανόηση της φθαρτότητας και τη συμμετοχή σε έναν αγώνα για τη ζωή. Σε αυτό τον αγώνα, όπως χαρακτηριστικά λέει, οι γιατροί είναι αρωγοί και συνοδοιπόροι με τον ασθενή και μοιράζονται το βάρος που φέρει.

-Γεννημένος στα Ιωάννινα, με σπουδές Ιατρικής στην Ελλάδα και ειδικότητα στη Γερμανία, επιμελητής στην κλινική του Όφενμπαχ, υπεύθυνος του τμήματος Στερεοτακτικής Ακτινοθεραπείας, πώς βρεθήκατε στην Κύπρο;

Η δημιουργία της ομάδας νέων επιστημόνων στο Γερμανικό Ογκολογικό Κέντρο αποτελεί και την καλύτερη εγγύηση για την εξέλιξη του τμήματος

«Στο Όφενμπαχ είχα την τύχη να μάθω την ειδικότητα από τον καθηγητή Νίκο Ζαμπόγλου και να εργαστώ στη συνέχεια στο τμήμα του. Ο νόστος για την πατρίδα, τον ήλιο, τη Μεσόγειο ήταν η οπίθα που σπύκαίει όλα αυτά τα χρόνια και με έφερε στην Κύπρο. Η επιστροφή μου όμως έπρεπε να ικανοποιεί τα όνειρα και τις φιλοδοξίες μου για άσκηση της Ογκολογίας σε υψηλά επίπεδα, αυτά που είχα συνηθίσει στη Γερμανία. Όταν έμαθα ότι ο καθηγητής κ. Ζαμπόγλου σχεδίαζε την επιστροφή του με τη δημιουργία του Γερμανικού Ογκολογικού Κέντρου και γνωρίζοντας τις υψηλές απαιτήσεις που θα είχε, τάχτηκα στο πλευρό του και σχεδιάσαμε μαζί την επιστροφή μας μετά από οκτώ χρόνια στη Γερμανία.

-Η Κύπρος π ήταν για σας;
«Την Κύπρο την είχα πάντα στο μυαλό μου ως ένα μέρος της Ελλάδας και την αισθάνομαι ως πατρίδα μου. Τυχαιά από τα πρώτα μου φοιτητικά χρόνια έκανα παρέα με Κύπριους συμφοιτητές μου, οπότε δεν μου ήταν άγνωστη όταν ήρθα. Είχα κάνει έτσι και τα μαθήματά μου στην κυπριακή διάλεκτο!

ΚΑΤΑΠΛΗΚΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

-Γιατί γίνεται γιατρός, ακτινοθεραπευτής-ογκολόγος;
«Πατρός έγινα γιατί ήμουν καλός μαθητής και στην Ελλάδα του '90 εκεί κατευθύνονταν συνήθως οι καλοί μαθητές! Φυσικά δεν το έχω μετανιώσει, η Ιατρική είναι μια εκπληκτική επιστήμη που ασχολείται με το πιο πολύπλοκο δημιουργήμα. Εξάλλου, δεν θα μπορούσα να φανταστώ πλέον τη ζωή μου χωρίς την επαφή με τον άνθρωπο. Αφού τελείωσα, λοιπόν, τις σπουδές Ιατρικής στην Ελλάδα πήγα στη Γερμανία για να κάνω ειδικότητα και στο μυαλό μου ήταν πυρηνική Ιατρική. Τυχαιά γνώρισα τον καθηγητή κ. Ζαμπόγλου, ο οποίος μου πρόσφερε μια θέση εργασίας, την οποία αποδέχτηκα. Κοινά του γνώρισα την ειδικότητα της ακτινοθεραπευτικής ογκολογίας, η οποία με μάγεψε από την αρχή. Είναι το εύρος της προσφοράς της στον ασθενή, η ολιστική προσέγγιση του πάσχοντος, η δυνατότητα που σου δίνει να νικήσεις τον καρκίνο, έστω και αν όχι πάντα, καθώς και η επαφή με τον θάνατο, που σε κάνει να επαναπροσδιορίσεις τις προτεραιότητες της ζωής και να την εκτιμήσεις πραγματικά, που με έκαναν να την αγαπήσω και να αφιερωθώ σε αυτή.

Η πρόληψη στην Ογκολογία είναι η πιο σημαντική θεραπεία

-Με τι όνειρα ήλθατε;
«Να προσφέρω στον τομέα της Ογκολογίας υπηρεσίες ιατρικής υψηλής ποιότητας και να ζήσω μια ποιοτική ζωή στον χώρο της Μεσογείου. Προς το παρόν έχω καταφέρει το πρώτο, για το οποίο είμαι περήφανος, ελπίζω στο μέλλον να έχω περισσότερο χρόνο και για το δεύτερο!

-Πώς είναι να δημιουργείς ένα ογκολογικό κέντρο από την αρχή, ειδικά για έναν ακτινοθεραπευτή ογκολόγο;

«Η εμπλοκή μου από την πρώτη μέρα της δημιουργίας του Ογκολογικού ήταν ένα ταξίδι γεμάτο εμπειρίες, ένα καθημερινό σχολείο. Γνώρισα και τις άλλες πτυχές μιας σύγχρονης ιατρικής μονάδας, πέραν της ιατρικής, γεγονός που υπήρξε η αφορμή για να κάνω το μεταπτυχιακό μου στη διοίκηση μονάδων υγείας ώστε να εμβριθύνω σε αυτό το κομμάτι. Το Κέντρο έχει γίνει ένα κομμάτι της ζωής μου, είναι πολύ σημαντικό να το δίνεις τη δική σου νότα σε κάτι που δημιουργείται. Ειδικότερα για το Τμήμα της Ακτινοθεραπευτικής Ογκολογίας, κύριο μέλημά μας ήταν να εξολοκληστεί με σύγχρονα μηχανήματα τελευταίας τεχνολογίας, ούτως ώστε να έχουμε τη δυνατότητα να παρέχουμε υπηρεσίες υψηλού επιπέδου, εφάμιλλες με αυτές των μεγάλων κέντρων του εξωτερικού. Το έχουμε πετύχει. Εξίσου σημαντικό, όμως, υπήρξε το γεγονός ότι το Τμήμα στελεχώθηκε από ικανότατους συνεργάτες Ιατρούς, Ιατροφυσικούς, τεχνολόγους, οι περισσότεροι εκ των οποίων με τη δική τους σημαντική πορεία και προοπτική στο εξωτερικό, οι οποίοι πίστεψαν στο όραμα του Γερμανικού Ογκολογικού Κέντρου και ένωσαν τις δυνάμεις τους για την υλοποίησή του. Η δημιουργία αυτής της ομάδας νέων επιστημόνων αποτελεί και την καλύτερη εγγύηση για την εξέλιξη του Τμήματος.

-Κάνετε βραχυθεραπεία, ποια η διαφορά της από τη συντησόμενη μέθοδο ακτινοθεραπείας;
«Για τη χορήγηση της βραχυθεραπείας πρέπει να τοποθετηθεί ένας ή περισσότεροι καθετήρες εντός

του όγκου ή πολύ κοντά του, μέσα από τους οποίους θα περάσει μία ραδιενεργός πηγή και θα ακτινοβολήσει στοχευμένα. Είναι μια μικροεπεμβατική μέθοδος, που δίνουντας μας τη δυνατότητα να ακτινοβολούμε τον όγκο «από μέσα» μ'ας παρέχει το πλεονέκτημα να χορηγούμε μεγαλύτερες δόσεις στον όγκο και να προστατεύουμε καλύτερα τους γύρω υγιείς ιστούς. Αντιθέτως στην εξωτερική ακτινοθεραπεία η ακτινοβολία προέρχεται από το μηχάνημα, τον γραμμικό επιταχυντή, που βρίσκεται εκτός του ασθενούς. Βέβαια με την πρόοδο της τεχνολογίας έχουμε καταφέρει τα τελευταία χρόνια και στην εξωτερική ακτινοθεραπεία να ακτινοβολούμε τόσο στοχευμένα ώστε να προσομοιάζουμε τις συνθήκες της βραχυθεραπείας. Αυτή είναι η στερεοτακτική ακτινοθεραπεία-ακτινοχειρουργική την οποία το κέντρο μας έφερε για πρώτη φορά στην Κύπρο και την παρέχουμε στους ασθενείς μας. Πρόσφατα, μάλιστα, αναβαθμίσαμε τους γραμμικούς επιταχυντές μας με συστήματα ακτινοβολήσης που μας δίνουν τη δυνατότητα να κινούμε τους ασθενείς

σε έξι άξονες κατά τη διάρκεια της ακτινοβολίας, αυξάνοντας έτσι την ακρίβεια και γενικότερα την ποιότητα της θεραπείας.

-Μπορεί η βραχυθεραπεία να χρησιμοποιηθεί για όλα τα είδη καρκίνου;

«Σχεδόν σε όλα, εξαρτάται βέβαια από το στάδιο και το εντοπισμό της νόσου. Ορισμένα είδη καρκίνων έχουν, ωστόσο, συγκεκριμένα πλεονεκτήματα, όπως για παράδειγμα στον καρκίνο του προστάτη η βραχυθεραπεία μπορεί να αποτελέσει εναλλακτική του χειρουργείου, στα πρώιμα στάδια καρκίνου του μαστού μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εναλλακτική της εξωτερικής ακτινοθεραπείας, ενώ στον καρκίνο του τραχήλου της μήτρας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της θεραπείας.

-Τις τεχνικές της βραχυθεραπείας εξελίξατε με την ομάδα του καθηγητή Ζαμπόγλου στη Γερμανία και δεχθήκατε τη διεθνή αναγνώριση;

«Ναι, βέβαια εγώ υπήρξα νεότερο μέλος της ομάδας. Η ομάδα του καθηγητή κ. Ζαμπόγλου εξελίξε τη μέθοδο εισάγοντας την τεχνολογία στη βραχυθεραπεία και εμείς στηριχθήκαμε στα επιτεύγματά τους για να την εξελίξουμε περαιτέρω. Εξελίσομαι βασικά τον τρόπο με τον οποίο χορηγείται η βραχυθεραπεία, την απεικόνιση την οποία χρησιμοποιούμε για να τοποθετήσουμε τους καθετήρες, εισάγουμε καινοτόμα συστήματα πλοήγησης και γενικότερα βελτιώσαμε τις δόσεις και θεραπευτικά σχήματα που χρησιμοποιούμε.

-Βραχυθεραπεία γίνεται και σε άλλα κέντρα στην Κύπρο;

«Η ενδοσκοπική βραχυθεραπεία, η μέθοδος με τους καθετήρες που σας περιγράψαμε εφαρμόζεται μόνο στο Κέντρο μας και είμαστε από τα ελάχιστα κέντρα παγκοσμίως με αυτό το ευρύ φάσμα επεμβάσεων βραχυθεραπείας.

-Δεχθήκατε έναν μεγάλο πόλεμο μέχρι να κλείσει η συνεργασία σας με την Κυβέρνηση.

«Κατανοώ ότι υπάρχει πάντα μια καχυποψία σε

Συνεργασία με Πανεπιστήμια στην Κύπρο

-Συνεργάζεστε με το ΤΕΠΑΚ και τα άλλα κυπριακά πανεπιστήμια;

«Ναι, με το ΤΕΠΑΚ έχουμε συνάψει συμφωνία για την ίδρυση του Κέντρου Έρευνας Καρκίνου μέσω του οποίου έχουμε κάνει τις προτάσεις για τα ευρωπαϊκά προγράμματα που προανέφερα. Επίσης, συνεργαζόμαστε με το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου στην εκπαίδευση των φοιτητών Ιατρικής. Στις εγκαταστάσεις μας έχουν τη δυνατότητα να γνωρίσουν το δύσκολο πεδίο της Ογκολογίας. Θεωρώ χρέος μου να διδάξω στους νέους συναδέλφους αυτά τα οποία έχω μάθει μέσα από την εμπειρία μου και παρόλο τον φόρτο εργασίας ενός ιδιαιτέρως Κέντρου προσπαθώ να αφιερώσω αρκετό χρόνο στους φοιτητές μου, γνωρίζοντας ότι αυτό αποτελεί επένδυση για το μέλλον της Ιατρικής. Σε αυτούς εξάλλου θα βασιστούμε για να πάμε το έργο μας ένα βήμα παρά πέρα.

-Το Γερμανικό Ογκολογικό Κέντρο θα ενταχθεί στο ΓΕΣΥ;

«Αυτή είναι η πρόθεσή μας, να συμμετάσχουμε στην πρώτη φάση του ΓΕΣΥ. Αυτό σημαίνει ότι θα παρέχουμε στους δικαιούχους εξονοσοκομειακές ιατρικές υπηρεσίες, όπως ακτινολογικές και αιματολογικές εξετάσεις και συμβουλευτικές επισκέψεις. Η εξωτερική ακτινοθεραπεία, η βραχυθεραπεία και το PET/CT θα εξακολουθούν να καλύπτονται από το κράτος στα πλαίσια της συμφωνίας που έχουμε.

“Χαιρετίζω την κίνηση του Υπουργείου Υγείας για τη δημιουργία Ανώτατου Ογκολογικού Συμβουλίου, στο οποίο θα συμμετέχουν Ιατροί του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, και το οποίο θα ελέγχει τα κατά τόπους Ογκολογικά Συμβούλια

Το 50% των καρκίνων είναι ιάσιμο

-Πώς σκιαγραφείτε το θέμα καρκίνος στην Κύπρο, αυξάνονται τα κρούσματα;

«Ναι, οι στατιστικές δείχνουν μίαν αυξανόμενη τάση, η οποία οφείλεται κυρίως στα καλύτερα διαγνωστικά εργαλεία που έχουμε, που μας δίνουν τη δυνατότητα να διαγνώσουμε τον καρκίνο στα πρώιμα στάδια, πριν καν εμφανιστούν συμπτώματα. Ο άλλος λόγος είναι η σταδιακή αύξηση του προσδόκιμου ζωής και η γήρανση του πληθυσμού, οπότε οι άνθρωποι ζουν πλέον περισσότερο και έτσι έχουν μεγαλύτερη πιθανότητα να εμφανίσουν κάποια κακοήθεια, καθώς η πιθανότητα για ανάπτυξη καρκίνου αυξάνεται με την ηλικία. Στατιστικά πάντως θα έλεγα ότι βρισκόμαστε στον μέσο όρο των ευρωπαϊκών χωρών.

-Πώς είναι ο Κύπριος ως ασθενής;

«Δεν υπάρχει μόνο ένας τύπος ασθενούς, αλλά θεωρώ γενικά ότι είναι αρκετά ενημερωμένοι για την ασθένειά του. Επίσης έχει τη συκνηριτική υποστήριξη της οικογένειάς του.

-Σωστά ενημερωμένος ή παραληρηφορημένος;

«Ο τρόπος διαχείρισης και αξιολόγησης του τερματισμού όγκου της πληροφωρίας αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα της εποχής μας. Οι ασθενείς μας δεν αποτελούν εξαίρεση. Εδώ αναδεικνύεται ο ρόλος του Ιατρού, που οφείλει να ενημερωθεί σωστά τον ασθενή και να τον κατευθύνει στη βέλτιστη θεραπεία, την οποία θα συναποφασίσουν. Προϋπόθεση για

αυτό βέβαια αποτελεί η σχέση εμπιστοσύνης που θα αναπτυχθεί ανάμεσα στον ασθενή και τον Ιατρό του.

-Τι είναι η πρόληψη στην Ογκολογία;

«Είναι η πιο σημαντική θεραπεία! Το 40% των καρκίνων θα μπορούσε σήμερα να αποφευχθεί αν κάναμε σωστή πρόληψη, αν σταματούσαμε το κάπνισμα, αν είχαμε σωστή διατροφή, αν ασκούμεθα επαρκώς. Το υπόλοιπο 60% ανήκει σε αυτό που λέμε σήμερα σταχτία, το οποίο όμως καθώς ερευνούνται τον καρκίνο βρίσκουμε ότι οφείλεται σε κάποιους γονιδιακούς παράγοντες και θα μπορεί αύριο να ανήκει σε αυτούς που δύνανται να αποφευχθούν.

-Με την εξέλιξη στην ανάλυση του DNA μπορεί κανείς να μάθει αν έχει γονιδιακούς παράγοντες καρκίνου;

«Η βιοηθική είναι ένα πολύ μεγάλο θέμα. Αν είναι γνωστό ότι υπάρχει οικογενειακή προδιάθεση για έναν τύπο καρκίνου, τότε μπορεί να γίνει γονιδιακός έλεγχος και να ελεγχθεί κάποιος αν έχει προδιάθεση για αυτό τον καρκίνο. Το θέμα είναι όταν το μάθει τι κάνει από εκεί και πέρα. Όταν κάποιος έχει για παράδειγμα μια μετάλλαξη, η οποία μπορεί να προδιάθεσει σε καρκίνο του εκκεφάλου, τι κάνει; Ποιες μπορεί να είναι οι κοινωνικές και προσωπικές επιπτώσεις μιας τέτοιας διάγνωσης; Πώς θα το διαχειριστεί ο εργοδότης, ο ασφαλιστής, η τράπεζα, ο/η σύντροφος; Είναι πράγματα που δεν γνωρίζουμε ακόμη, ένα ανεξερεύνητο κομμάτι της Ιατρικής το οποίο ερευνείται

εντατικά. Έχει γίνει εκπληκτική πρόοδος, ωστόσο απέχουμε αρκετά από το να κατανοήσουμε πλήρως τους μηχανισμούς καρκινογένεσης και τον συσχετισμό των αμετρήτων πιθανών μεταλλάξεων με τον καρκίνο.

-Η ψυχολογία παίζει σημαντικό ρόλο;

«Μέχρι πρότινος το λέγαμε στη θεωρία, τώρα το ζούμε και στην πράξη. Η ψυχολογία που έχει κάποιος και οι ορμόνες που εκκρίνονται σε καταστάσεις ευτυχίας ή άγχους επηρεάζουν το ανοσοποιητικό σύστημα, το οποίο με τη σειρά του, γνωρίζουμε πλέον ότι παίζει πολύ σημαντικό ρόλο στο αν θα αναπτυχθεί ένας καρκίνος και στο αν αναπτυχθεί, πώς θα κατασταλεί. Οπότε το άγχος ναι, επηρεάζει το ανοσοποιητικό σύστημα και πιθανό να κάνει πιο εύλογο τον οργανισμό στην καρκινογένεση.

-Ο ασθενής πρέπει να ξέρει όλη την αλήθεια;

«Ο ρόλος του Ιατρού είναι να ανακουφίσει τον ασθενή και όχι να τον συντρίψει. Είμαι πάντα ειλικρινής με τους ασθενείς μου, αλλά θα τους μιλήσω με τον ξεχωριστό τρόπο που μπορεί να δεχτεί ο καθένας. Ο Ιατρός οφείλει να πάρει από το χέρι τον ασθενή και να τον οδηγήσει στην κατανόηση της φύσης του προβλήματός του.

-Παλιά δεν προφάρμαγε τη λέξη καρκίνος, σήμερα τα πράγματα άλλαξαν μια που δεν έχει σπύ χωρίς εμπειρία;

«Δυστυχώς το ζούμε όλοι. Βέβαια σήμερα η λέξη καρκίνος δεν συνεπάγεται τον θάνατο, η λέξη καρκίνος συνεπάγεται την κατανόηση της φθαρτότητας και τη συμμετοχή σε έναν αγώνα για τη ζωή. Σε αυτό τον αγώνα είμαστε αρωγοί και συνοδοιπόροι με τον ασθενή

και μοιραζόμαστε το βάρος που φέρει. Αυτός είναι ο ρόλος μας.

-Σήμερα η ίαση από καρκίνο είναι μεγάλη;

«Το 50% των καρκίνων είναι ιάσιμο. Αν αναλογιστούμε ότι πριν από 40 χρόνια ήταν 25% έχουμε κάνει πολύ μεγάλη πρόοδο. Εύχομαι στα επόμενα 40 χρόνια να ανέβουμε στο 80%.

-Πώς βιώνετε την απώλεια;

«Είναι πολύ δύσκολο. Η απώλεια των ασθενών βραβαίνει κι εμάς.

-Συνηθίζεται η απώλεια;

«Όχι, δεν συνηθίζεται, κάθε φορά είναι και ένα ξεχωριστό χτύπημα. Για εμάς είναι η μεγαλύτερη τιμή να συμπεριεστούμε με τον ασθενή μας ως το τέλος, να μας εμπιστευτεί τις τελευταίες του στιγμές. Είναι όμως και μία πρόκληση, ένας σταυρός που κουβαλάμε μαζί του. Χρειάζεται ιδιαίτερη ψυχική ισορροπία για να μπορέσεις να αντεπεξέλθεις, γιατί είναι εξαιρετικά δυσάρεστο να έχεις προσπαθήσει τόσο, αλλά τελικά να χάνεις τη μάχη. Υπάρχουν περιπτώσεις ογκολόγων που έχουν αυτοκτονήσει, γιατί θεωρήσαν ότι έκαναν κάποιο λάθος και δεν μπόρεσαν να βοηθήσουν τους ασθενείς τους. Μάλιστα, πρόσφατη έρευνα της ευρωπαϊκής ογκολογικής εταιρείας έδειξε ότι 70% των νέων ογκολόγων υποφέρουν από συμπτώματα εργασιακής εξουθένωσης και κατάθλιψης, το γνωστό burnout. Αντιλαμβάνεστε ότι χρειάζονται ιδιαίτερα ψυχικά αποθέματα εάν θέλεις να συμπαροσταθείς πραγματικά στον ασθενή και να μην είσαι απλά ένας παρατηρητής θεράπων.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

-Κάνετε έρευνα ως Γερμανικό Ογκολογικό Κέντρο;

«Ναι, μετά την επίτευξη του στόχου της δημιουργίας και της λειτουργίας του Κέντρου, η συμμετοχή στην έρευνα είναι ο επόμενος σημαντικός μας στόχος. Συμμετέχουμε ήδη στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα BioS για τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για τη μετεκπαίδευση των κλινικών Ιατρών στην υπολογιστική βιολογία, έχουμε ήδη καταθέσει ενέnea προτάσεις για ευρωπαϊκά και κρατικά προγράμματα σε συνεργασία με πανεπιστήμια του εξωτερικού, κυρίως της Γερμανίας, ενώ βρισκόμαστε σε στενή συνεργασία με την ελληνική συνεργαζόμενη ογκολογική ομάδα (HeCOG) και συμμετέχουμε σε ερευνητικές μελέτες. Επίσης, δημοσιεύουμε τα κλινικά μας αποτελέσματα σε διεθνή περιοδικά.